

4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο

Το εκπαιδευτικό παιχνίδι και η τέχνη στην εκπαίδευση και στον πολιτισμό

4 & 5
Νοεμβρίου
2023

Διδασκαλία της Ιλιάδας με κώμικς, σε μαθήτρια με κώφωση.

Μαρία Δροσινού Κορέα
drossinou@hotmail.com,
drossinou@uop.gr

Μάριος Τζαβάρας
tzavarasmarios213@gmail.com

Τι θα συζητήσουμε στην παρουσίαση

1. Ειδική εκπαιδευτική ανάγκη λόγω της αναπηρίας της Κώφωσης
-Δίγλωσση εκπαίδευση κωφών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση
2. Ειδική αγωγή και εκπαίδευση [ΕΑΕ]
-Παιδαγωγικό εργαλείο ΣΑΔΕΠ-[ΕΑΕ]
3. Δομημένη, διαφοροποιημένη διδασκαλία ΣΑ-[Δ]-ΕΠΕΑΕ
με κώμικς στο μάθημα της Ιλιάδας
4. Ενταξιακό Πρόγραμμα Παιδαγωγικών Παρεμβάσεων ΣΑΔ-[ΕΠ]-ΕΑΕ

1. Ειδική εκπαιδευτική ανάγκη λόγω της αναπηρίας της Κώφωσης.

- Για την εννοιολογική προσέγγιση του όρου κώφωση, πρέπει να προσδιορίσουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν τον βαθμό της κώφωσης. Αρχικά λοιπόν πρέπει να αναφερθούμε στον βαθμό απώλειας ακοής. Πιο συγκεκριμένα, ο βαθμός απώλειας ακοής, είναι αυτός ο οποίος προσδιορίζει το ποσοστό ακουστικής βλάβης το οποίο έχει υποστεί το παιδί και μετριέται σε Desibel(db.).
- Ως εκ τούτου, διακρίνονται δυο κατηγορίες κώφωσης, η μερική και η ολική κώφωση. Με βάση τις τιμές των Desibel διακρίνονται δυο βασικές κατηγορίες βλάβης, η βαρηκοΐα και η κώφωση.
- Ως βαρήκοο, ορίζεται το άτομο, το οποίο δυσκολεύεται να κατανοήσει τον λόγο μέσω του αυτιού, με ή χωρίς ακουστικό.
- Ενώ ως κωφό, ορίζεται το άτομο το οποίο αδυνατεί να κατανοήσει τον λόγο μέσω του αυτιού, με ή χωρίς ακουστικό.

Δίγλωσση εκπαίδευση κωφών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η Δίγλωσση εκπαίδευση κωφών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι δικαίωμα .

Μέσα σε μια δίγλωσση σχολική τάξη η εκμάθηση και η καλλιέργεια της νοηματικής γλώσσας αποτελεί καθοριστικό στόχο πέρα από πλούσιο υλικό σε γραπτή ελληνική γλώσσα, μέσω του οποίου οι δύο γλώσσες θα συσχετίζονται και θα συγκρίνονται.

Επισημαίνεται ότι:

Περίπου 56 εκατομμύρια κωφοί, το 80% των 70 εκατομμυρίων κωφών στον κόσμο μας σήμερα, δεν λαμβάνουν καθόλου εκπαίδευση. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις κωφές γυναίκες, τα κορίτσια και τους ανθρώπους στις αναπτυσσόμενες χώρες. Πρόκειται για μια βαθιά παραβίαση του καθολικού δικαιώματος στην εκπαίδευση.

Ακόμη και όταν παρέχεται εκπαίδευση σε κωφούς, είναι σχεδόν πάντα κατώτερη από τα εκπαιδευτικά πρότυπα και τις ευκαιρίες που παρέχονται στα άτομα με ακοή. Όπως έχει δείξει επανειλημμένα η έρευνα, η σημασία της ποιοτικής πρώιμης και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην παιδική ηλικία καθώς και της προσβάσιμης δευτεροβάθμιας, τριτοβάθμιας και δια βίου μάθησης δεν μπορεί να υποτιμηθεί.

Η ΟΠΥ πιστεύει ακράδαντα ότι κάθε κωφός έχει δικαίωμα στη δίγλωσση εκπαίδευση, μια κοινωνικο-πολιτισμική προσέγγιση, η οποία χρησιμοποιεί τη νοηματική γλώσσα ως γλώσσα διδασκαλίας, ενώ παράλληλα δίνει έμφαση στη χρήση της γραπτής γλώσσας στη χώρα αυτή.

Δροσινού, Μ. και Τζαβαρας, Μ. "Διδασκαλία της Ιλιάδας με κώμικς, σε μαθήτρια με κώφωση

ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΩΦΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Άρθρο 1
Όλα τα κωφά παιδιά, όπως και οι άνθρωποι, γεννιούνται ελεύθερα και ίσοι σε αξιοπρέπεια και δικαιώματα.

Άρθρο 2
Όλα τα κωφά παιδιά έχουν δικαίωμα στη νοηματική γλώσσα. Οι εθνικές νοηματικές γλώσσες είναι η μόνη πλήρως προσβάσιμη γλώσσα για κωφά παιδιά από τη γέννησή τους και μετά.

Άρθρο 3
Δεν θα παραβιάζεται το δικαίωμα των κωφών παιδιών στην εθνική νοηματική τους γλώσσα.

Άρθρο 4
Σε όλους τους γονείς, τους φροντιστές και τα μέλη της οικογένειας κωφών παιδιών πρέπει να παρέχεται δωρεάν διδασκαλία στην εθνική νοηματική τους γλώσσα.

Άρθρο 5
Όλα τα κωφά παιδιά έχουν δικαίωμα σε ποιοτική, χωρίς αποκλεισμούς, πολυγλωσσική εκπαίδευση στο εθνικό τους πρόσημο γλώσσα(ες) και την εθνική γραπτή γλώσσα(ες).¹¹

Άρθρο 6
Όλα τα κωφά παιδιά έχουν δικαίωμα να μάθουν τη γλωσσική ταυτότητα και τον πολιτισμό της κοινότητάς των κωφών.¹²¹

Άρθρο 7
Όλα τα κωφά παιδιά έχουν δικαίωμα προστασίας από τη στέρηση της γλώσσας. Η μη παροχή πρόσβασης στην εθνική νοηματική γλώσσα σε όλα τα κωφά παιδιά συνιστά διάκριση.¹³

Άρθρο 8
Όλα τα κωφά παιδιά έχουν δικαίωμα σε οπτικά εθνικά μοντέλα νοηματικής γλώσσας, συμπεριλαμβανομένων των δασκάλων στην εκπαίδευση.⁴

Άρθρο 9
Όλα τα κωφά παιδιά έχουν δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους για όλα τα θέματα που τα αφορούν.⁵

Άρθρο 10
Όλες οι παραπάνω δηλώσεις πρέπει να εφαρμόστούν για όλα τα κωφά παιδιά άμεσα και χωρίς καθυστέρηση.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΩΦΩΝ

4

^[1] UN CRPD, άρθρο 24, και International Disability Alliance "What an Inclusive, Equitable Quality Education Means to Us: Report of the Internet on Disability Alliance" 2020, παράγραφος 64, p 21 UN CRPD, Άρθρο 30 (5) UN CRPD, Άρθρο 5(3) UN CRPD, Άρθρο 24.4 (5) UN CRPD Άρθρο 7(3)

Βαθμός ακουστικής απώλειας και εκπαίδευση.

Επίπεδο κώφωσης:	Βαθμός απώλειας:	Σημασία για την εκπαίδευση:
Ελαφρά	25-40 db	Δυσκολεύεται να ακούσει ήχους από μακριά. Πιθανότατα θα χρειαστεί ειδική μεταχείριση και θεραπεία λόγου.
Μέτρια	40-60 db	Κατανοεί ομιλία συζήτησης. Δεν μπορεί να ακούσει τη συζήτηση στην τάξη. Χρειάζεται ακουστικά και θεραπεία λόγου.
Μέση	60-70 db	Χρειάζεται ακουστικά βαρηκοΐας, ακουστική αγωγή και επίμονη αγωγή ομιλίας και γλώσσας.
Σοβαρά	70-90 db	Ακούει δυνατούς ήχους από κοντά. Μερικές φορές συμπεριφέρεται ως κωφό. Χρειάζεται συνεχή ειδική εκπαίδευση, ακουστικά βαρηκοΐας και αγωγή ομιλίας και γλώσσας.
Βαριά	90+ db	Αντιλαμβάνεται μόνο δυνατούς ήχους και δονήσεις. Στηρίζεται περισσότερο στην όραση παρά στην ακοή για την απόκτηση γνώσεων και εμπειριών. Θεωρείται τελείως κωφό.

1. Ειδική εκπαιδευτική ανάγκη και ο χρόνος απώλειας ακοής

Σημαντική αναφορά πρέπει να κάνουμε και στον χρόνο απώλειας ακοής. Ο χρόνος απώλειας ακοής, λαμβάνεται σοβαρά υπόψη κατά την αξιολόγηση των παιδιών με προβλήματα ακοής, γιατί επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη των παιδιών και την εκπαίδευσή τους.

Η κώφωση η οποία υπάρχει απ' την γέννηση του παιδιού, ονομάζεται προγλωσσική κώφωση.

Ενώ η κώφωση η οποία συμβαίνει μετά την ηλικία των 4 με 5 ετών, ονομάζεται μεταγλωσσική κώφωση. Ονομάζεται έτσι, καθώς σε αυτή την ηλικία (4-5 έτη) το παιδί έχει κατακτήσει στοιχειωδώς την μητρική του γλώσσα.

Είναι χαρακτηριστικό το ότι τα παιδιά με προγλωσσική κώφωση συναντούν πολύ σοβαρές δυσκολίες στην επικοινωνία και στην εκπαίδευση.

Αντίθετα τα παιδιά που αντιμετωπίζουν μεταγλωσσική κώφωση, έχουν καλύτερη εξέλιξη και εκπαιδεύονται με επιτυχία αν βεβαίως δεν υπάρχουν και άλλου είδους προβλήματα.

1. Ειδική εκπαιδευτική ανάγκη και ο τύπος της ακουστικής βλάβης

Βλάβες μπορούν να συμβούν σε όλα τα μέρη του αυτιού από έξω μέχρι μέσα.

Οι βλάβες αυτές έχουν σχέση με την κατασκευή του αυτιού και έχουν ως συνέπεια την μερική ή την ολική απώλεια ακοής.

Τέτοιου είδους βλάβες, μπορεί να είναι βλάβες μεταβίβασης, αισθητικονευρικές βλάβες ή και αντιληπτικές βλάβες.

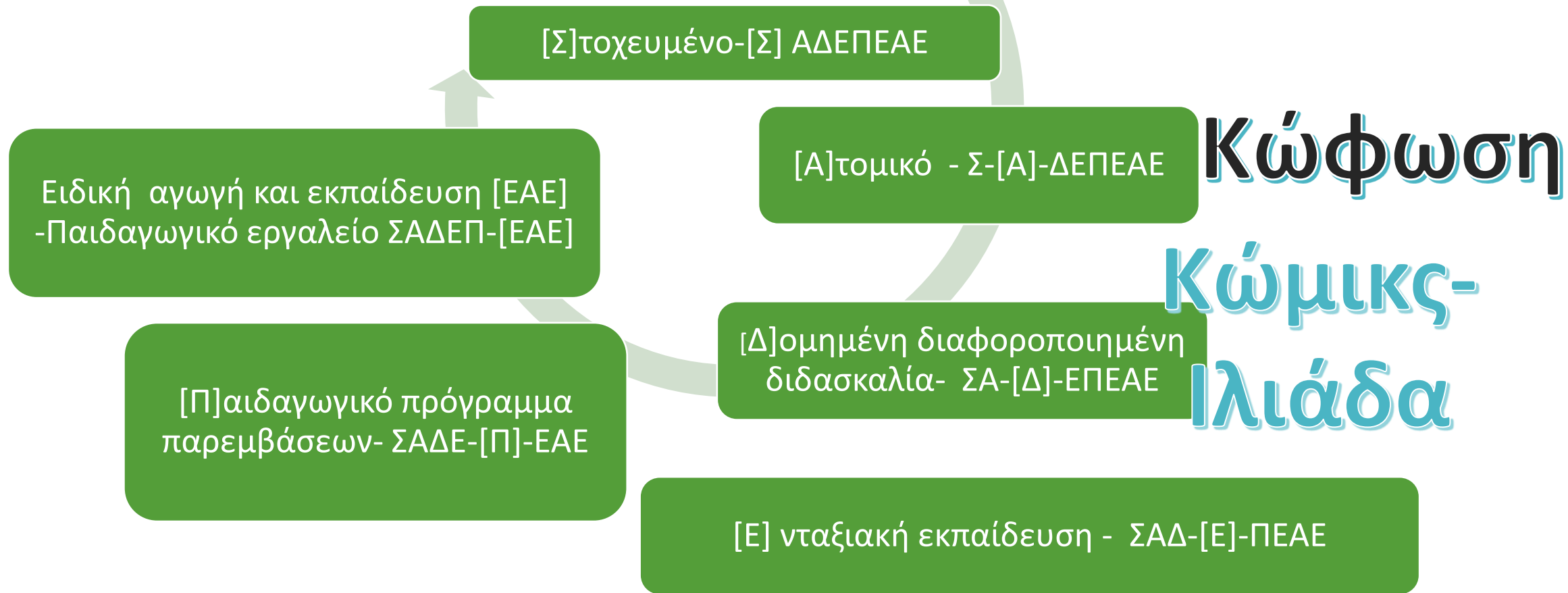
Εκτός όμως των όσων έχουμε αναφέρει, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες οι οποίοι προκαλούν προβλήματα ακοής.

Τέτοιου είδους παράγοντες μπορεί να είναι γενετικοί, προ γενετικοί, περιγεννητικοί, μεταγεννητικοί ή ακόμη και περιβαλλοντικοί παράγοντες.

Συχνότητα των ήχων που δύνανται να ακούσουν οι κωφοί ή οι βαρήκοοι η οποία μετριέται σε (Hertz).

- Συνήθως τα άτομα με προβλήματα ακοής δυσκολεύονται να ακούσουν ήχους μεγάλων συχνοτήτων, όπως είναι ο ήχος των ψιλών φθόγγων (ζ, ξ, ψ).

2. Ειδική αγωγή και εκπαίδευση [ΕΑΕ] -Παιδαγωγικό εργαλείο ΣΑΔΕΠ-[ΕΑΕ]

-Παιδαγωγικό εργαλείο ΣΑΔΕΠ-[ΕΑΕ]

Η μελέτη του σεναρίου διδασκαλίας του επιλεγμένου κομματιού της ραψωδίας Ζ' της Ιλιάδας μέσω εικονικής αναπαράστασης κόμικς σε κωφή μαθήτρια σε λυκειακή τάξη γίνεται σύμφωνα με την παιδαγωγική θεώρηση του ΣΑΔΕΠΕΑΕ

. Το ΣΑΔΕΠΕΑΕ αναλύεται με ένα από τα γράμματα του αρκτικόλεξου.

Το **Σ** αναφέρεται στη θεωρία της παιδαγωγικής στόχευσης. Οι παιδαγωγικές θεωρίες που αναφέρονται σε διδακτικούς στόχους διατυπώνονται με το σκεπτικό ότι η διδασκαλία εστιάζει σε συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο (Δροσινού, 2020).

Το **Α** αναφέρεται στην παιδαγωγική θεώρηση της ατομικότητας που εστιάζει στο άτομο και τις μαθησιακές ανάγκες του.

Ακολουθεί η Θεωρία της παιδαγωγικής Δόμησης και Διαφοροποίησης της διδασκαλίας **Δ**: Η δομημένη διδασκαλία και οι γενικές ψυχοπαιδαγωγικές μέθοδοι διευκολύνουν την εκπαίδευση στους μαθητές με ΕΕΑ που παρουσιάζουν σοβαρά μαθησιακά προβλήματα και αργούς ρυθμούς κατάκτησης δεξιοτήτων.

Στη δομημένη διδασκαλία παρουσιάζεται η Θεωρία της παιδαγωγικής και εκπαιδευτικής ένταξης **Ε**: Το **Ε** είναι ο πιο σύγχρονος ενταξιακός τρόπος για ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες, διότι μπορεί να έχει σταθερότητα και προβλεψιμότητα στη συμπεριφορά των παιδιών και των νέων.

Οι παιδαγωγικές παρεμβάσεις **[Π]** αξιοποιούν τα **κώμικς** ως οπτικούς εννοιολογικούς διευκολυντές.

Πρωθούν την ενταξιακή εκπαίδευση των μαθητών με ΕΕΑ, όπως η κώφωση.

Αξιοποιούν τα αγαπημένα αντικείμενα και παιχνίδια τους στις διαφοροποιήσεις και μιλούν την συναισθηματική γλώσσα με την οποία συναλλάσσονται με το περιβάλλον (Δροσινού, 2020) σύμφωνα με την παιδαγωγική θεώρηση της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.

3. Δομημένη, διαφοροποιημένη διδασκαλία ΣΑ-[Δ]-ΕΠΕΑΕ με κώμικς στο μάθημα της Ιλιάδας

Με τον όρο Δομημένη, διαφοροποιημένη διδασκαλία ΣΑ-[Δ]-ΕΠΕΑΕ με κώμικς στο μάθημα της Ιλιάδας αναφερόμαστε σε μια μορφή οπτικής τέχνης που αποτελείται από εικόνες που τις περισσότερες φορές συνδυάζονται με κείμενο το οποίο βρίσκεται σε συννεφάκια κειμένου ή λεζάντες.

Η λέξη κώμικς προέρχεται ετυμολογικά από τη λέξη κωμικός κι αυτό γιατί οι πρώτες ιστορίες ήταν κωμικού περιεχομένου.

Σύμφωνα με τον ορισμό, κώμικς σημαίνει τέχνη της αφήγησης ιστοριών με διαδοχή σχεδιασμένων εικόνων και αφηγούνται ιστορίες οποιουδήποτε περιεχομένου.

Για να υπάρχει κώμικ πρέπει να υπάρχουν διαδοχικές εικόνες όπου η μια λέξη συνεχίζει το νόημα της άλλης.

- Ιστορικά, ο δημιουργός κώμικς Σκοτ Μακ Λάουντ αναφέρει ότι κώμικς είναι σχήματα και οι εικόνες ευρισκόμενα σκοπίμως σε σειρά με σκοπό να μεταδώσουν πληροφορίες ή και να προκαλέσουν αισθητική αντίδραση στον αναγνώστη τους.
- Οι ρίζες τους μπορούν να αναζητηθούν στον 15^ο αιώνα ή και στα Αιγυπτιακά ιερογλυφικά.
- Ωστόσο η σημερινή τους μορφή εμφανίστηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα τα κώμικς αναπτύχθηκαν στην Αμερική και εξαπλώθηκαν στην Ευρώπη όπου καθιερώθηκαν ως ένα σοβαρό είδος τέχνης.

4. Ενταξιακό Πρόγραμμα Παιδαγωγικών Παρεμβάσεων ΣΑΔ-[ΕΠ]-ΕΑΕ

Η θεωρία της παιδαγωγικής παρέμβασης στο εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων Π : Το Π αναφέρεται στο παιδαγωγικό πρόγραμμα παρέμβασης.

Με την εκπαιδευτική παρέμβαση και την εξατομικευμένη διδακτική ρουτίνα μειώνεται η αβεβαιότητα και το άγχος του μαθητή (Δροσινού, 2020).

Το βιβλίο του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ενδεχομένως να αποτελεί ένα δοκίμιο εγχειριδίου διαφοροποιημένης παιδαγωγικής μεθοδολογίας».

Ακολουθεί η θεωρία της παιδαγωγικής εφαρμογής σύμφωνα με την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ): Το ΕΑΕ αναφέρεται στο σύμπλοκο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ΕΑΕ απαιτούνται συνεργασίες και συνεργίες του πολυφαινομένου του αυτισμού.

Οι ΕΕΑ μπορούν να ελεγχθούν με την ανάπτυξη του ΣΑΔΕΠΕΑΕ, υποστηρίζοντας μάλιστα δεξιότητες κοινωνικής προσαρμογής με τη δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων και συμβάλλοντας παράλληλα στην τόνωση και συμμετοχή των μαθητών με ΕΕΑ στη μαθησιακή διδασκαλία.

Σύμφωνα με το Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής [ΠΑΠΕΑ] δημιουργήθηκαν τέσσερα βιβλιοτετράδια με δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας.

Το ΠΑΠΕΑ υποστηρίζει τις περιοχές της μαθησιακής ετοιμότητας, των βασικών σχολικών δεξιοτήτων, της κοινωνικής προσαρμογής, των δημιουργικών δραστηριοτήτων και της προεπαγγελματικής ετοιμότητας.

Οι συγκεκριμένες περιοχές περιλαμβάνουν γενικές και επιμέρους ενότητες που αποτελούν συγκεκριμένους παιδαγωγικούς σκοπούς και αναλύονται σε σαφείς διδακτικούς στόχους με ενδεικτικές δραστηριότητες.

Σκοπιμότητα μελέτης ΣΑ-[Δ]-ΕΠΕΑΕ

**Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί να παρουσιάσει
την δομημένη και
διαφοροποιημένη
διδασκαλία του ομηρικού έπους της Ιλιάδας
μέσω της εικονικής αναπαράστασης –οπτικών εννοιολογικών
διευκολυντών σε μορφή κώμικς
σε κωφή μαθήτρια σε λυκειακή τάξη σύμφωνα με την παιδαγωγική
θεώρηση του ΣΑ-[Δ]-ΕΠΕΑΕ.**

Υποθέσεις εργασίας

Στις υποθέσεις εργασίας, διερευνάται εάν

ο καθηγητής φιλόλογος μπορεί να διδάξει σε μαθήτρια με κώφωση την ραψωδία Ζ' της Ιλιάδας

- με στοχευμένα βήματα διδακτικών παρεμβάσεων [1]
- με ασκήσεις κατανόησης διαβαθμισμένης δυσκολίας[2] και
- με δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας νοητικών ικανοτήτων [3].

Πιο συγκεκριμένα η μελέτη εστιάζει στην διδασκαλία μέσω του παιχνιδιού με κώμικς που “παίζονται” με σταθερές και κινητές κάρτες στην εξατομικευμένη τρισδιάστατη γνωστική μηχανή, το ντοσιέ με κρίκους.

Η μεθοδολογία της μελέτης περίπτωσης της κωφής μαθήτριας

Η μεθοδολογία της μελέτης περίπτωσης της κωφής μαθήτριας είναι προσανατολισμένη στο εκπαιδευτικό μοντέλο της ειδικής αγωγής και χρησιμοποιεί το παιδαγωγικό εργαλείο ΣΑΔΕΠΕΑΕ.

Σύμφωνα με αυτό ο εκπαιδευτικός εφαρμόζει τις παιδαγωγικές αρχές που δηλώνουν ότι πρόκειται για ένα Στοχευμένο, Ατομικό, Διδακτικά Δομημένο Διαφοροποιημένο, Ενταξιακό, Πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

Με την Μεθοδολογία παρέμβασης των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών σύμφωνα με την τέταρτη φάση και το [Δ] του ΣΑΔΕΠΕΑΕ ο εκπαιδευτικός διαφοροποιεί τα γεγονότα και τους διαλόγους μεταξύ των ηρώων με το κώμικς, σύμφωνα με το κείμενο.

Εξατομικεύει τις μνημονικές δεξιότητες και στην συγκέντρωση προσοχής ώστε η μαθήτρια να κατανοήσει το περιεχόμενο ορισμένου κειμένου με την εικονογραφημένη απόδοση του ομηρικού έπους.

Στοχευμένες δομημένες διαφοροποιημένες διδακτικές παρεμβάσεις στην Ιλιάδα και εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα

Ταυτότητα μαθήτριας

Ηλικία: 17 χρόνων	Τύπος κώφωσης: προγλωσσική κώφωση
Διάγνωση: ολική κώφωση	Φοράει ακουστικό
Διαγνωστικός φορέας: Νοσοκομείο, ΚΕΔΑΣΥ	Χρησιμοποιεί νοηματική γλώσσα
Σχολείο: Λυκειακή τάξη	Εξάμηνο γραμμικό συνεχές: 22
Παρέμβαση Ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης: ολική, δίγλωσση με χρήση Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας	Μαθησιακή ετοιμότητα: Νοητικές ικανότητες: Λειτουργική μνήμη
Μάθημα παρέμβασης: Ιλιάδα	ΠΑΠΕΑ: Ακαδημαϊκές και κοινωνικές δεξιότητες
Ώρες εβδομαδιαίας παρέμβασης: 10	Γενικές μαθησιακές δυσκολίες: Γλωσσικές δεξιότητες
Χώρος παρέμβασης: Ξεχωριστή τάξη	Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες: Ανάγνωση

Στόχος παρέμβασης

Να κατανοεί κείμενο 15 γραμμών με 12 με 13 λέξεις

με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διεκφυλντών

με την προσαρμογή κώμικς.

Δεύτερη Σκηνή (στ. 390-494) - Η συνάντηση Έκτορα και Ανδρομάχης.

Η διαφοροποίηση με την γνωστική μηχανή με το ντοσιέ με τους κρίκους περιλαμβάνει:

Βήματα διδακτικών διαφοροποιήσεων με κώμικς-οπτικούς εννοιολογικούς διευκολυντές

Βήματα	Να κατανοεί	Άσκηση διαβαθμισμένης δυσκολίας	Δραστηριότητα μαθησιακής ετοιμότητας	Παιχνίδια με το Ντοσιέ-κάρτες κώμικς
1 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 4ων σειρών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών με την προσαρμογή κώμικς	Να αντιστοιχίζει τους διαλόγους με τις αντίστοιχες εικόνες κώμικς.	Λειτουργική μνήμη	Ανάγνωση διαλόγων
2 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 2 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.	Να βάλεις στη σωστή σειρά τα σύμβολα του δακτυλικού αλφάβητου	Οπτική μνήμη –λέξη “Έκτορας”	Δίγλωσση ανάγνωση
3 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 2 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.	Να αντιστοιχίζει το σωστό συνεφέκι με την κατάλληλη εικόνα κώμικς.	Λειτουργική μνήμη	Ανάγνωση διαλόγων
4 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 4ων γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.	Να αντιστοιχίζει το σωστό “συννεφέκι” διαλόγου με τον κατάλληλο ομιλητή στις παρακάτω εικόνες	Λειτουργική μνήμη	Δίγλωσση ανάγνωση διαλόγων
5 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 15 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών.	Δίγλωσσος γλβω	Λειτουργική μνήμη	Δίγλωσση ανάγνωση διαλόγων

Ντοσιέ με κρίκους: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

1. Εμπροσθόφυλλο: Ατομικά στοιχεία Σ-[Α]-ΔΕΠΕΑΕ
2. Οπισθόφυλλο: Ενταξιακή δίγλωσση εκπαίδευση ΣΑΔ-[Ε]-ΠΕΑ-[Ε]
3. Αριστερό εσώφυλλο: Δίγλωσση ειδική εκπαίδευση ΣΑΔΕΠ-[ΕΑΕ]
4. Δεξί εσώφυλλο; Δόμηση διδακτικής εργασίας ΣΑ-[Δ]- ΕΠΕΑΕ
Εξωτερικό πάνω αυτί: Διδακτικός στόχος [Σ] ΑΔΕΠΕΑΕ
Εσωτερικό πάνω αυτί: Βήμα διδακτικής παρέμβασης [Σ]-Α-[Δ]-ΕΠΕΑΕ
Πλαϊνό εσωτερικό αυτί: Οπτικοί εννοιολογικοί διευκολυντές ΣΑΔΕ-[ΠΕΑΕ]
Πλαϊνό εξωτερικό αυτί: Λέξεις, διαλόγους από το κώμικς ΣΑΔ-[ΕΠ]-ΕΑ-[Ε]
Εξωτερικό κάτω αυτί: Λεκτικοποίηση συναισθημάτων Σ-[Α]-ΔΕΠΕΑΕ
Εσωτερικό κάτω αυτί: Εξατομικευμένη λεκτικοποίηση Σ-[Α]-Δ-[Ε]-ΠΕΑΕ

Διδασκαλία της Ιλιάδας με

κώμικς, σε μαθήτρια με κώφωση." 4-5 Νοε2023

Σε παρακαλώ! λυτήσου μας και μείνε εδώ στην ασφαλή οπισθογραμμή, για να οργανώσεις την άμυνα της πόλης στο ευπαθές σημείο του κάστρου.

Ο "αντίλογος" (η απάντηση του Έκτορα). Η σκηνή στις Σκαιές Πύλες

Για όλα αυτά νοιάζομαι γυναίκα για σένα και για τις μακρόπεπλες κοπέλες της πόλης μας γι' αυτό και ντρέπομαι να φύγω σαν δειλός από τον πόλεμο. Έμαθα να πολεμώ στην πρώτη γραμμή.

Σε παρακαλώ! λυπήσου μας και μείνε εδώ στην ασφαλή οπισθογραμμή, για να οργανώσεις την άμυνα της πόλης στο ευπαθές σημείο του κάστρου.

Ο "αντίλογος" (η απάντηση του Έκτορα). Η σκηνή στις Σκαιές Πύλες

Για όλα αυτά νοιάζομαι γυναίκα για σένα και για τις μακρόπεπλες κοπέλες της πόλης μας γι' αυτό και ντρέπομαι να φύγω σαν δειλός από τον πόλεμο. Έμαθα να πολεμώ στην πρώτη γραμμή.

Διδασκαλία της Ιλιάδας με κώμικς, σε μαθήτρια με κώφωση: Παιχνίδια με το Ντοσιέ και κάρτες κώμικς

Εμπροσθόφυλλο ντοσιέ με κρίκους

ΟΝΟΜΑ ΜΑΘΗΤΗ:
ΝΙΚΟΛΕΤΑ
ΤΑΞΗ: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

Δροσινού, Μ. και Τζαβαρας, Μ. "Διδασκαλία της Ιλιάδας με κώμικς, σε μαθήτρια με κώφωση," 4-5 Νοε 2023

Οπισθόφυλλο ντοσιέ με κρίκους

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΟΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Αυτάρια 14/09/23 Πολιτική Παιδεία Αρχαία Λογοτεχνία Αλγεβρά Φρασευτική Γυμναστική	Τρίτη Γεωμετρία Φυσική Φρασευτική Αρχαία Αγγλική Εθμια Βιολογία	Τετάρτη Αρχαία Πολιτική Παιδεία Λογοτεχνία Βιολογία Αλγεβρά Αγγλική Μουσική	Πέμπτη 15/09/23 Πληροφορική Φυσική Ιστορία Αρχαία Γυμναστική Γεωμετρία	Παρασκευή Αρχαία Ιστορία Φυσική Γυμναστική Χημεία Μουσική Πληροφορική
---	--	---	---	--

ΚΑΡΤΕΣ ΚΩΜΙΚΣ

ΕΔΡΑ

ΚΑΡΤΕΣ ΚΩΜΙΚΣ

ΝΙΚΟΛΕΤΑ

ΕΔΡΑ

ΚΑΡΤΕΣ ΚΩΜΙΚΣ

ΝΙΚΟΛΕΤΑ

Διδασκαλία της Ιλιάδας με κώμικς, σε μαθήτρια με κώφωση: Παιχνίδια με το Ντοσιέ και κάρτες κώμικς - Αριστερό εσωτερικό ντοσιέ

Χρονική πρόταση και η "πίτσα του χρόνου"

Σήμερα είναι Δευτέρα 1^η Οκτώβρη του 23

Νοηματική:

Μεθαύριο είναι Τετάρτη 3 Οκτώβρη 23

Νοηματική:

ΈΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Νευροαναπτυξιακές περιοχές μαθησιακής ετοιμότητας: νοητικές ικανότητες-λειτουργική μνήμη

ΔΕΙΞΕ ΜΟΥ:

ΠΕΣ ΜΟΥ:

ΆΚΟΥΣΕ:

1^ο βήμα διδακτικής παρέμβασης: Να κατανοεί κείμενο 4^{ων} σειρών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.

Δραστηριότητες: Παιχνίδια με το Ντοσιέ-κάρτες κώμικς

Το κείμενο:

Η ορμή σου το θάνατο, άμοιρε, θα σου φέρει το μωρό σου δε συμπονάς, την άμοιρη εμένα, που χήρα γοργά θα μείνω. Δε θα έχω άλλη ζεστασιά, αν τώρα συ πεθάνεις, μα βάσανα και δε μου ζουν πατέρας και μητέρα. Για μένα είσαι, Έκτορα, και μάνα και πατέρας 430 και αδερφός και δυνατός της κλίνης σύντροφός μου.

Άσκηση: Να αντιστοιχίσεις τους διαλόγους με τις αντίστοιχες εικόνες κώμικς.

Δεν πρέπει να πας στη μάχη και να σκοτωθείς γιατί θα μείνω μόνη χωρίς κανένα στήριγμα και κανένα προστάτη. Εσύ είσαι για εμένα και μητέρα και πατέρας και αδερφός και σύζυγος. Και αυτό γιατί η πατρική μου οικογένεια έχει ξεκληριστεί από τον Αχιλλέα.

2^ο βήμα διδακτικής παρέμβασης: -Να κατανοεί κείμενο 2 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.

Δραστηριότητες : Παιχνίδια με το Ντοσιέ-κάρτες κώμικς

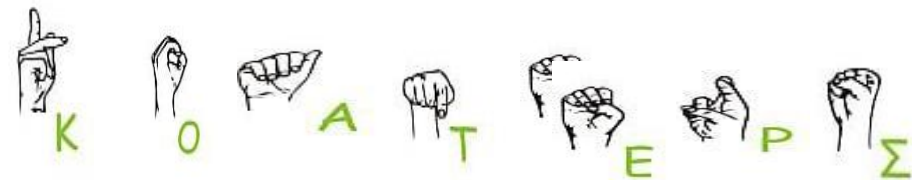
Κείμενο:

Για μένα είσαι, Έκτορα,
και μάνα και πατέρας
και αδερφός
και δυνατός της κλίνης
σύντροφός μου.

Άσκηση: Να βάλεις στη σωστή σειρά τα σύμβολα του δακτυλικού αλφάβητου

σειρά τα σύμβολα του δακτυλικού αλφάβητου ώστε να σχηματίζεται η λέξη:

• "Έκτορας"

(ΦΣΣΦΣΦΣ)

2^ο βήμα διδακτικής παρέμβασης: -Να κατανοεί κείμενο 2 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.

Δραστηριότητες: Παιχνίδια με το Ντοσιέ-κάρτες κώμικς

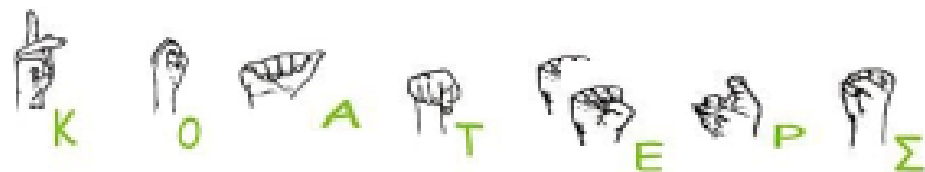
Κείμενο:

Για μένα είσαι, Έκτορα,
και μάνα και πατέρας
και αδερφός
και δυνατός της κλίνης
σύντροφός μου.

Άσκηση: Να βάλεις στη σωστή σειρά τα σύμβολα του δακτυλικού αλφάβητου

σειρά τα σύμβολα του δακτυλικού αλφάβητου ώστε να σχηματίζεται η λέξη:

• “Έκτορας”

(ΦΣΣΦΣΦΣ)

4^ο βήμα διδακτικής παρέμβασης: Να κατανοεί κείμενο 4ων γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διευκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.

Δραστηριότητες : Παιχνίδια με το Ντοσιέ-κάρτες κώμικς

Κείμενο:

Για όλα τούτα νοιάζομαι, γυναίκα, μα τους Τρώες, τις μακρόπεπλες ντρέπομαι της χώρας μας γυναίκες μακριά από τον πόλεμο σαν το δειλό να φύγω· και δεν το θέλει η καρδιά, γιατί έμαθα να είμαι 445 αντρείος και να πολεμώ ανάμεσα στους πρώτους

Άσκηση: Να αντιστοιχίσεις το σωστό "συννεφάκι" διαλόγου με τον κατάλληλο ομιλητή στις παρακάτω εικόνες

Για όλα αυτά νοιάζομαι γυναίκα για σένα και για τις μακρόπεπλες κοπέλες της πόλης μας γι' αυτό και ντρέπομαι να φύγω σαν δειλός από τον πόλεμο. Έμαθα να πολεμώ στην πρώτη γραμμή.

Σε παρακαλώ! λυπήσου μας και μείνε εδώ στην ασφαλή οπισθογραμμή, για να οργανώσεις την άμυνα της πόλης στο ευπαθές σημείο του κάστρου.

5^ο βήμα διδακτικής παρέμβασης: Να κατανοεί κείμενο 15 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διεκκολυντών.

Κείμενο:

- Η ορμή σου το θάνατο, άμοιρε, θα σου φέρει· το μωρό σου δε συμπονάς, την άμοιρη εμένα, που χήρα γοργά θα μείνω· όλοι γοργά ορμώντας 410 πάνω σου θα σε σκοτώσουν αν στερηθώ εσένα, ν' ανοίξει η γη και να χωθώ καλύτερα για μένα. ν' ανοίξει η γη και να χωθώ καλύτερα για μένα. Δε θα έχω άλλη ζεστασιά, αν τώρα συ πεθάνεις, μα βάσανα· και δε μου ζουν πατέρας και μητέρα. Για μένα είσαι, **Έκτορα**, και μάνα και πατέρας και αδερφός και δυνατός της κλίνης σύντροφός μου. Έλα τώρα, σπλαχνίσου μας και μείνε εδώ στον πύργο, το γιο μην κάνεις ορφανό και χήρα τη γυναίκα.
- «Για όλα τούτα νοιάζομαι, γυναίκα, μα τους Τρώες, τις μακρόπεπλες ντρέπομαι της χώρας μας γυναίκες μακριά από τον πόλεμο σαν το δειλό να φύγω· και δεν το θέλει η καρδιά, γιατί έμαθα να είμαι 445 αντρείος και να πολεμώ ανάμεσα στους πρώτους.

Βήματα διδακτικών διαφοροποιήσεων με κώμικς-οπτικούς εννοιολογικούς διεκκολυντές

Βήματα	Να κατανοεί	Άσκηση διαβαθμισμένης δυσκολίας	Δραστηριότητα μαθησιακής ετοιμότητας	Παιχνίδια με το Ντοσιέ-κάρτες κώμικς
1 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 4ων σειρών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διεκκολυντών με την προσαρμογή κώμικς	Να αντιστοιχίσεις τους διαλόγους με τις αντίστοιχες εικόνες κώμικς.	Λειτουργική μνήμη	Ανάγνωση διαλόγων
2 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 2 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διεκκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.	Να βάλεις στη σωστή σειρά τα σύμβολα του δακτυλικού αλφάβητου	Οπτική μνήμη –λέξη "Έκτορας"	Δίγλωσση ανάγνωση
3 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 2 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διεκκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.	Να αντιστοιχίσεις το σωστό συννεφάκι με την κατάλληλη εικόνα κώμικς.	Λειτουργική μνήμη	Ανάγνωση διαλόγων
4 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 4ων γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διεκκολυντών με την προσαρμογή κώμικς.	Να αντιστοιχίσεις το σωστό "συννεφάκι" διαλόγου με τον κατάλληλο ομιλητή στις παρακάτω εικόνες	Λειτουργική μνήμη	Δίγλωσση ανάγνωση διαλόγων
5 ^ο βήμα	Να κατανοεί κείμενο 15 γραμμών από 12 με 13 λέξεις με την βοήθεια οπτικών εννοιολογικών διεκκολυντών.	Δίγλωσσος δίγλωσσος	Λειτουργική μνήμη	Δίγλωσση ανάγνωση διαλόγων

Δροσινού, Μ. και Τζαβαρας, Μ. "Διδακταλία της Ιλιάδας με κώμικς, σε μαθήτρια με κώφωση." 4-5 Νοε2023

23

Θα έρθει η ώρα που η ιερή Τροία θα χαθεί.
Αλλά εγώ νοιάζομαι περισσότερο για σένα
Ανδρομάχη που θα γίνεις σκλάβα και σε ξένο
αργαλειό στο Άργος θα υφαίνεις,

Θα σου λείπω και μέσα σου θα ξανά
ανάψει ο πόνος . Οπότε καλύτερα να
πεθάνω πριν οι φωνές σου φτάσουν
στα αυτιά μου.

Αποτελέσματα -Συμπεράσματα

Στα αποτελέσματα παρουσιάζονται τα δεδομένα από τις καταγραφές αξιολόγησης πέντε διδακτικών παρεμβάσεων.

Αυτές εστίασαν αποτελεσματικά στην ετοιμότητα της οπτικής μνήμης, στην φαντασία της μαθήτριας, την κατανόηση του κειμένου και στην απομνημόνευση με διαφοροποιημένη διδασκαλία μέσω παιχνιδιών με κάρτες κώμικς.

Στα συμπεράσματα σημειώνεται ότι οι παρεμβάσεις σε δεξιότητες από τις νευροαναπτυξιακές περιοχές των νοητικών ικανοτήτων και της συναισθηματικής οργάνωσης υποστηρίζουν την δίγλωσση διαφοροποιημένη και ισόρροπη διδασκαλία.

Περιορισμοί- επέκταση μελέτης

Περιορισμοί

Ο πρώτος περιορισμός εντοπίζεται στο γεγονός ότι η κωφή μαθήτρια στην Λυκειακή τάξη περνά περίπου 50% του ενεργού σχολικού χρόνου τους με τους καθηγητές των φιλολογικών μαθημάτων, των μαθηματικών και της φυσικής αγωγής, οι οποίοι είναι τα βασικά γλωσσικά μοντέλα τους.

Ο δεύτερος περιορισμός απορρέει από τον φιλόλογο που διδάσκει την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα και την δυνατότητα κάθε γλώσσα να εκφωνείται ξεχωριστά, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα επάλληλης αλλαγής κωδίκων που καθυστερούν την πλήρη απόκτηση οποιασδήποτε από τις δύο γλώσσες.

Ο τρίτος περιορισμός εντοπίζεται στο ότι επικουρικά χρησιμοποιείται η γραπτή ελληνική.

Επέκταση μελέτης

Η πρόταση για περαιτέρω μελέτη εστιάζεται στην επέκταση της διερεύνησης των γλωσσικών αποτελεσμάτων με την ενσωμάτωση της Νοηματικής Γλώσσας σε ένα ποικίλο Πρόγραμμα Σπουδών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ειδικότερα αν η διγλωσσία ενισχύει το συνολικό ρυθμό μάθησης, αυξάνει το κίνητρο των μαθητών για διεύρυνση των γνώσεων τους

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Van Gorp, S. (2001). Self-Concept of Deaf Secondary School Students in Different Educational Settings. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 6 (1)
- Spencer, P. E. & Marschark, M. (2006). *Advances in Spoken Language Development of Deaf and Hard-of-Hearing Children*. New York: Oxford University Press.
- Schirmer, B. R. (2000). *Language & Literacy Development in Children Who Are Deaf*. Boston : Allyn and Bacon
- Polat, F. (2003). Factors Affecting Psychosocial Adjustment of Deaf Students. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 8 (3), pp.325-339.
- Mayer, C. & Wells, G. (1996). Can the linguistic interdependence theory support a bilingual-bicultural model of literacy education for deaf students? *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 1, 93-107.
- Kyle, J. (1997). *Sign on Europe*, Center for Deaf Studies, Wiltshire, GB: Antony Row Ltd.
- Kent, B. A. (2003). Identity Issues for hard-of-Hearing Adolescents Aged 11, 13, and 15 in Mainstream settings. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, vol 8, no 3. Oxford University Press.
- Gregory S., Bishop J., and Sheldon L. (1995). *Deaf young people and their families*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grosjean, F. (1982). *Life with two languages: An introduction to bilingualism*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- <https://wfdeafnew.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2023/09/Declaration-on-the-Rights-of-Deaf-Children-v3.pdf> Thursday, October 12, 2023
- Δροσινού Κορέα Μ. (2022). Πορτοφόλιο ειδικής αγωγής και παρεμβάσεις στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ατομική μέθοδος μελέτης και κατανόηση κειμένων. Πάτρα: OPPORTUNA.
- Δροσινού Κορέα, Μ. (2020). Η Παιδαγωγική στο τμήμα ένταξης και οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Κεφ.13. Στο Εγχειρίδιο Ειδικής Αγωγής και Αφηγήματα Εκπαίδευση (σσ. 507-544). Πάτρα: OPPORTUNA.
- Δροσινού Κορέα, Μ. (2017). Μεθοδολογίες παρέμβασης ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Κεφ.6. Στο Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: Η "δια" της ειδικής αγωγής πρόταση εκπαίδευσης των παιδιών και νέων με ιδιαιτερότητες. (σσ. 473-541). Πάτρα: OPPORTUNA.
- Δροσινού, Μ., Γρηγοροπούλου Ελ. και Μινέτου Ευγ. (2015). Σχέδιο ειδικής διδακτικής παρέμβασης και υλοποίηση διαφοροποιημένης διδακτικής εργασίας (3η, 4η φάση) ΣΑΔΕΠΕΑΕ: έντυπο διδακτικής αλληλεπίδρασης σε κοχλιεμφυτευμένο μαθητή.}. Στο Δ. Σκαναβής (Επιμ.), Ειδική Αγωγή και εκπαίδευση ως η κατ' εξοχήν περιοχή δοκιμασίας και ανάδειξης των ηθικών και κοινωνικών αξιών: 24ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο της Π.Α.Λ.Ο (2014) (σσ. 167-177). Πάτρα: Π.Α.Λ.Ο.
- Δροσινού-Κορέα, Μ. (2020). Εγχειρίδιο Ειδικής Αγωγής και Αφηγήματα Εκπαίδευσης. Πάτρα: Opportuna.
- Σκαναβής, Μ. (2016). Ειδική Αγωγή και εκπαίδευση ως η κατ' εξοχήν περιοχή δοκιμασίας και ανάδειξης των ηθικών και κοινωνικών αξιών. ΠΑΤΡΑ : ΠΑΛΟ.
- ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2009). Μεθοδολογικές οδηγίες. Στο Δροσινού Κορέα Μ. (Επιμ.), Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας. Προφορικός Λόγος, Ψυχοκινητικότητα, Νοητικές Ικανότητες, Συναισθηματική Οργάνωση. Βιβλίο για τον εκπαιδευτικό Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (σσ. 28-40). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.
- Χρηστάκης, Κ. (2006). Τα παιδιά με προβλήματα ακοής. Στο Η Εκπαίδευση των παιδιών με δυσκολίες. Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή (Τόμ. Β, σσ. 107-155). Αθήνα: Διάδραση.
- Δροσινού, Μ. και Τζαβαρας, Μ. "Διδασκαλία της Ιλιάδας με κώμικς, σε μαθήτρια με κώφωση." 4-5 Νοε2023

Σας ευχαριστούμε για την προσοχή σας!

4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Το εκπαιδευτικό παιχνίδι και η τέχνη
στην εκπαίδευση και στον πολιτισμό

4 & 5
Νοεμβρίου
2023

Διδασκαλία της Ιλιάδας
με κώμικς, σε μαθήτρια
με κώφωση.

Μαρία Δροσινού Κορέα
drossinou@hotmail.com,
drossinou@uop.gr

Μάριος Τζαβάρας

Tzavarasmarios213@gmail.com